

Remissvar angående Katalogutredningen

Avdelningen för LIBRIS, 2007-04-16

Avdelningen för LIBRIS instämmer med de övergripande principerna i katalogutredningens sex förslag till förbättring av processen *Att arbeta i LIBRIS samkatalog*. Det behövs en tydlig och transparent samarbetsstruktur, med klart utpekade mandat och beslutsvägar för involverade aktörer. Det behövs också samlade kommunikationskanaler för katalogfrågor av LIBRIS-gemensamt intresse.

Med KB:s nya organisation skapas förutsättningar för ökad samordning av den interna katalogiseringsverksamheten. Detta bör i sin tur inverka positivt på arbetet med att samordna kommunikationskanalerna även till LIBRIS-biblioteken. Avdelningen för LIBRIS ser också fram mot en utökad dialog i frågor om t.ex. katalogiseringspraxis och tekniska förbättringar – både mellan KB och LIBRIS-biblioteken, och mellan LIBRIS-biblioteken inbördes.

Några kommentarer till förslagen:

1. Vi stödjer förslaget om att tillsätta en processägare (koordinator) för den övergripande processen "Att arbeta i LIBRIS samkatalog". Man måste dock fundera över vad som egentligen ingår i just den processen. Frågor som är av strikt katalogiseringsmässig natur hör självklart dit, men hur förhåller det sig med övrig LIBRIS-verksamhet, såsom publika söksystem, fjärrlån och Samsök? Systemen hänger ihop, vilket innebär att processerna att arbeta i dem delvis också hänger ihop. Ett exempel skulle kunna vara att vissa typer av e-material ska katalogiseras manuellt medan annat kan läsas in maskinellt från Samsök. Ett annat exempel skulle kunna vara att valet av katalogiseringspraxis får betydelse för de publika söksystemen. Förslag:
  - a. Antingen gör man en relativt snäv definition av processen och fokuserar på katalogisering. Personen som blir processägare bör då i första hand ha katalogiseringskompetens och en administrativt samordnande roll. Placering på Nationell samverkan eller möjligen på Avdelningen för LIBRIS.
  - b. Eller också gör man en vidare definition och tar in samspelet mellan LIBRIS-systemen, men då måste processägaren vara en person med vissa tekniska kunskaper. Man skulle kunna säga att personen blir "programansvarig" för katalogsystemet. I detta fall bör placeringen vara på Avdelningen för LIBRIS.
2. Om det praktiskt går att ordna låter det som en god idé att tillsätta en handläggare från ett LIBRIS-bibliotek. Samkatalogen är en gemensam angelägenhet och det är bra att de deltagande biblioteken engageras i det övergripande arbetet.
3. Att Expertgruppen för LIBRIS samkatalog skulle bestå av blandade kompetenser är ett intressant förslag, men vi ställer oss ändå lite tvekan. Det kan bli svårt att hitta rätt nivå för frågorna i en grupp som är sammansatt av både experter och chefer. Det är dock ett nytt spår som kanske är värt att prova.
Hur Expertgruppen ska vara sammansatt hänger också ihop med valet av inriktning på processägarskapet. Om man väljer en inriktning mot katalogisering bör den här gruppen ha en tydlig tyngdpunkt i katalogiseringsexpertis. Om man istället väljer en inriktning som vetter även mot de övriga LIBRIS-systemen skulle det kunna finnas en poäng i att sammanföra många olika kompetenser i en sådan här grupp. Förutom katalogisatörer och chefer kunde man ta in systembibliotekarier eller andra specialkompetenser inom till exempel fjärrlån eller e-resurser.

4. Det är rimligt att koordinatorn/processägaren är ordförande i Expertgruppen och att handläggaren är sekreterare. Expertgruppen borde eventuellt utökas något, kanske till 16-18 personer, för att representativiteten skall kunna garanteras.
5. Vi stödjer förslaget om en "samlad informationssida" för katalogfrågor. Vi förutser dock att det rimligtvis kommer att finnas behov av olika sänd- och diskussionslistor, liksom av specialinriktade informationsplatser, även i framtiden.
6. Den komplexa frågan om systemägarskap diskuterades ingående i anslutning till KB:s omorganisation hösten 2006. Frågan har också utretts av KB:s IT-råd.

Systemägarskapet bör kopplas till den som fattar de ekonomiska besluten. Vi ser det alltså som naturligt att Riksbibliotekarien är *systemägare*, med viss delegation till LIBRIS avdelningschef. På nästa nivå finns en *systemansvarig*, som är kontaktperson och samordnare för systemet och som till exempel bevakar verksamhetens behov av funktionalitet och användbarhet och samlar in åtgärdsförslag. Ibland kallar vi den personen för programansvarig eller projektledare. Den systemansvariga samarbetar med *systemutvecklaren* vid ny- och vidareutveckling av systemet. På förvaltningsnivå finns en *teknisk förvaltare*, som tar hand om den tekniska administrationen av respektive system. Han eller hon ska känna till systemets olika rutiner och applikationer, kunna handha olika in- och utdata ur systemet, kunna ge teknisk support, administrera användarrättigheter, ta hand om uppgraderingar och patchningar med mera. Slutligen finns en *driftansvarig*, som ser till att maskinen som systemet körs på fungerar, ansvarar för övervakning, tillgänglighet, backup/restore med mera.

Vi finner dessa definitioner användbara och hoppas och tror att de inte står i strid med katalogutredningens förslag. Det är dock inte helt självklart hur den föreslagna *processägaren* ska förhålla sig till den som vi i beskrivningen ovan kallar för systemansvarig. Här är det viktigt att befogenheter och mandat görs tydliga för alla inblandade.

Lisa Petersen
Avdelningschef

Christer Larsson
Förste bibliotekarie

Hej

Här kommer synpunkter på Katalogutredningen från Biblioteket vid Högskolan Dalarna:

Vi har inga invändningar mot de 6 förslagen till beslut. De kommer förhoppningsvis också att lösa en del av de oklarheter som Delstudie 2 pekar på.

Som ett av de mindre högskolebiblioteken är vi angelägna om att rutinerna för katalogisering rationaliseras och förenklas. Delstudie 1 ger ett intressant underlag för hur mycket tid och pengar vi idag lägger på katalogiseringen. Vi är inte längre i ett läge där vi expanderar personalmässigt, snarast tvärtom. Därför är det angeläget för oss att det framtida katalogiseringsarbetet ses över. Det hade varit intressant om Delstudie 1 också haft möjlighet att studera vilken tid som läggs på katalogarbete i de lokala katalogerna.

När det gäller Delstudie 3 kan vi se att det finns både för- och nackdelar med en övergång till DDC. Vi kan eventuellt tänka oss en övergång till DDC. Förutsättningen för detta kräver dock en förbättrad konverteringstabell och en fullständig DDC översättning till svenska.

Vi har dock inte resurser för att inom en överskådlig tid strukturera om våra samlingar. Vi kommer att behålla SAB som hylluppställning.

Dessutom funderar vi på om biblioteken verkligen skall satsa så stora resurser på denna fråga, när det finns så många andra viktiga frågor att ta itu med, till exempel användbarheten av våra kataloger och Libris Webbsök.

Hans Danelid
Biblioteket
Högskolan Dalarna

Svar på remiss angående Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Delstudie 1

Det bör finnas goda möjligheter att effektivisera katalogiseringsarbetet, inte minst genom en utveckling av katalogiseringsklienten och genom förbättrade importmöjligheter. Men det är även viktigt att försöka höja kvaliteten på de poster som tillförs samkatalogen genom import och direktkatalogisering. Kvalitetshöjande och kvalitetsstärkande åtgärder är av stor vikt.

Delstudie 2

Högskolebiblioteket i Jönköping ställer sig positiv till utredningens förslag till ny organisation för Libris samkatalog med koordinators-, handläggare- och expertgrupp. Det är särskilt viktigt att expertgruppen får en så bred sammansättning som möjligt vad gäller olika bibliotekstyper och bibliotekens geografiska läge. För expertgruppens arbete är det även av stor betydelse att gruppen består av både katalogiseringsexperter och representanter för olika biblioteks ledningsgrupper.

Vi vill särskilt peka på betydelsen av en gemensam kommunikationskanal för katalogfrågor. För katalogiserande bibliotek av olika storlek är det nödvändigt att ha tillgång till en samlad översikt över gällande regler och praxis för katalogisering i Libris, gärna även kompletterad med råd och regler för klassifikation och indexering. För att en sådan informationsresurs skall kunna bli så praktiskt användbar som möjligt är det synnerligen viktigt att katalogreglerna förtydligas med talrika exempel.

Frågan om vad Libris samkatalog skall innehålla är viktig och bör bli föremål för en fortsatt diskussion.

Delstudie 3

Vi ställer oss mycket tveksamma till en övergång till Dewey Decimal Classification. Den grundläggande frågan är inte hur, utan om, litteraturen i framtiden överhuvudtaget skall klassificeras. Om klassifikation bedöms kunna spela en viktig roll även i framtiden borde bedömningen av vilket klassifikationssystem som skall förordas för Libris samkatalog ske utifrån ett samlat svenskt forskningsbiblioteksperspektiv. Det är inte självklart att ett internationellt system är mindre resurskrävande att anpassa och utveckla för svenska förhållanden jämfört med att vidareutveckla ett befintligt nationellt system. Sett ur ett bredare biblioteksperspektiv skulle ett byte av klassifikationssystem medföra så stora kostnader att frågan enbart därför måste utredas vidare.

Förslag på kandidat till Expertgruppen för Libris samkatalog:
Bibliotekarie Thomas Mattsson, högskolebiblioteket i Jönköping.

Remiss angående Katalogutredningen för svenska bibliotek

Synpunkter från Anders Cato,
Katalogiseringschef, Kungl. biblioteket, 2007-04-11

Förslag 1:

En processägare för den övergripande processen ”Att arbeta i LIBRIS samkatalog” tillsätts. Processägaren benämns **Koordinator för LIBRIS samkatalog** och är placerad på KB.

Svar: En koordinator för dem som arbetar i LIBRIS samkatalog har behövts under en längre tid. En neutral funktion, som kan hålla i alla trådar kring de olika processerna i arbetsflödet i katalogen. Viktigt är att funktionen hålls neutral från själva Avdelningen för LIBRIS och därför anser jag inte att den bör vara placerad där. En lämplig placering torde vara Avdelningen för Nationell samverkan. Av högsta vikt är dock att den som innehar denna funktion samarbetar mycket nära med Avdelningen för LIBRIS och med katalogiseringsansvariga på de olika biblioteken, inklusive KB:s katalogiseringschef och katalogiserande enheter. Det bör betonas att den roll som koordinatören har är av samordnande natur, det är inte en roll som överordnad katalogiseringschef över LIBRIS samkatalog.

Förslag 2:

En **Handläggare för LIBRIS samkatalog** tillsätts och är en person från ett registrerande LIBRIS-bibliotek.

Svar: Ett bra förslag. En fråga dock: Ska handläggaren vara en och samma person, eller ska denna rotera mellan LIBRIS-biblioteken?

Förslag 3:

En **Expertgrupp för LIBRIS samkatalog** tillsätts. Medlemmarna utses av RB. De bör på lämpligt sätt representera olika kategorier, såväl beslutsfattare som experter och de ska också på lämpligt sätt representera LIBRIS-biblioteken i landet vad gäller bibliotekstyp och geografisk placering. Expertgruppen bör bestå av ca 12-14 personer, tidsbegränsat tillsatta på 2-3 år.

Svar: En expertgrupp som ersätter det tidigare ”Katalogrådet” behövs i högsta grad, men denna expertgrupp behöver ett tydligare mandat än vad det tidigare katalogrådet hade. Detta kunde i princip inte fatta några beslut (men gjorde så ibland ändå), utan var bara rådgivande. Denna nya expertgrupp bör ha tydligt definierade gränser inom vilka den kan fatta beslut. T.ex. hade denna grupp varit perfekt att diskutera – och besluta om - den senaste stora frågan inom LIBRIS samkatalog, frågan om huruvida Sverige skulle börja tillämpa de angloamerikanska reglerna för underordnade officiella organ eller fortsätta med vår egna lokala tillämpning.

Eftersom det redan är tillsatt en ”KB:s nationella referensgrupp”, bestående av ledande bibliotekschefer och därtill ska kallas till en ”nationell stämma” varje år, är det av stor vikt att denna nya grupp blir det som namnet just anger att den ska vara, en **expertgrupp**. I denna grupp beslutas inte om ärenden som har större ekonomiska följder för de bibliotek som ingår i LIBRIS samkatalog, men här diskuteras viktiga strategiska format- och

katalogiseringsproblem och beslut kan också fattas om vilken tillämpningsväg man ska välja när man står inför viktiga val vad gäller dessa. Som exempel kan nämnas hantering av flerbandsverk i LIBRIS; en eller flera bibliografiska poster för digitaliserat och digitalt material; auktoritetsposthantering i LIBRIS etc. (Andra viktigare frågor som är av ekonomisk natur kan beredas av Expertgruppen, men förs sedan vidare till KB:s nationella referensgrupp och stämman, precis som det står i förslaget).

Gruppens sammansättning på 12-14 personer känns ganska liten. Frågan är om man kan få med alla de aspekter som nämns i förslaget i en så pass liten grupp: bibliotekstyp, storlek på biblioteket, geografisk placering. Den behöver dock inte bli så stor som det tidigare katalogrådet var. Att medlemskapet i gruppen roterar tror jag är bra. Det vore dock bra om inte alla medlemmar byttes ut samtidigt, utan att några blev utbytta varje år. Kontinuitet är viktigt!

Förslag 4:

Koordinatorn för LIBRIS samkatalog är ordförande i Expertgruppen för LIBRIS samkatalog och Handläggaren för LIBRIS samkatalog är sekreterare i Expertgruppen. RB delegerar beslutsfattande till Expertgruppen i den omfattning RB finner lämpligt.

Svar: Lösningen med koordinatören som ordförande och handläggaren som sekreterare finner jag bra. RB måste delegera en del frågor till gruppen för att den ska få legitimitet. En ren diskussionsgrupp fungerar inte och den högre referensgruppen saknar därtill den kompetens som behövs för att kunna fatta beslut i frågor där expertisens kunnande behövs.

Gränserna mellan mandatet för Expertgruppen och referensgruppen måste vara tydliga, likaså måste gränserna mellan vad KB beslutar och vad referens- respektive expertgrupper beslutar vara tydliga.

Förslag 5:

Den gemensamma kommunikationskanalen för katalogfrågor ska vara en samlad informationssida på KB.

Svar: Det är lämpligt att denna samlade katalogsida utgör den sedan länge omtalade "Katalogisatörens verktygslåda", en samlad ingång för landets (eller åtminstone LIBRIS samkatalogs) katalogisatörer med alla nödvändiga resurser samlade. Lämpligen underhålls denna verktygslåda av LIBRIS-koordinatören och –handläggaren gemensamt. Inlänkade resurser underhålls dock på de platser varifrån de hämtas.

Förslag 6:

LIBRIS-avdelningen blir **systemsansvarig**, d.v.s. ansvarig för driften av LIBRIS samkatalog och de bibliotek som genom avtal anslutit sig till LIBRIS samkatalog blir **systemanvändare/beställare** och KB **systemägare**.

Svar: Helt i sin ordning.

Vad gäller delstudierna 1-3, där ovanstående frågor hör till delstudie 2, har jag avstått från kommentarer, då det i utskicket står att dessa bör vidare behandlas av Expertgruppen så snart den är bildad. Jag förutsätter att när denna har bearbetat dessa frågor i olika arbetsgrupper kommer nya remissförslag att gå ut att ha synpunkter på.

Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Universitetsbiblioteket instämmer i stort med de förslag som katalogutredningen framför. Några av förslagen kommenteras nedan.

- Förslag 3-4. Tillsättning av en **Expertgrupp för Libris samkatalog**
Exempel på expertkategorier som kan ingå i gruppen:
  - katalogiseringsexperter (t.ex. katalogansvariga vid biblioteken)
  - experter på katalogisering av seriella resurser
  - experter på katalogisering av elektroniska resurser
  - systembibliotekarier (t.ex. ansvariga för de lokala systemen vid biblioteken)
  - klassifikationsexperter
  - ämnesordsexperter

Genom delegationsordning kan säkerställas att beslut fattas på rätt nivå.

Vi anser att mandatperioden bör vara 3 år.

Beträffande representationen föreslår vi följande:

- Antalet ledamöter i gruppen föreslås vara 12
  - De större biblioteken (C, G, H, L, Li, Q, T, U, Z) tilldelas 6 platser
  - Specialbibliotek utanför denna grupp tilldelas 2 platser
  - Övriga högskolebibliotek tilldelas 3 platser
  - Övriga registrerade bibliotek tilldelas 1 plats
  - Hänsyn till geografisk placering anser vi inte vara relevant
  - Representanter för Libris-avdelningen och andra avdelningar inom KB adjungeras
- Förslag 5. **Kommunikationskanal**
Till katalogfrågor bör även räknas svenska ämnesord, klassifikation och auktoritetsarbete. Det är viktigt att katalogisatören hittar all information på en plats även om det är olika avdelningar inom KB som har det formellt ansvaret eller om ansvaret ligger hos en organisation utanför KB som fallet är med klassificering enligt Klassifikationssystem för svenska bibliotek.
  - **Viktiga frågor för Expertgruppen att börja arbeta med**
En av de viktigaste frågorna är effektivisering av katalogiseringsarbetet. Denna fråga bör få högsta prioritet.

En definition av processen ”Att arbeta i Libris samkatalog” är också viktig.

Processen bör få detta namn och inte ”Att katalogisera i Libris samkatalog”.
Vi anser att t. ex. Libris webbsök bör ingå i processen.

Marianne Nordlander
Överbibliotekarie

Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Kommentarer till delstudie 1 i Katalogutredningen

Bra att initiativ tagits till att öka effektiviteten inom katalogiseringsarbetet. Positivt att underökningar av olika tekniska lösningar för att förenkla import av utländska poster och bearbetning av utländska poster har aktualiserats. I dagsläget känns det många gånger enklare att göra en primärkatalogisering än att importera en utländsk post. Det bästa sättet att effektivisera katalogiseringen är att man får tillgång till så många utländska kataloger som möjligt (alt. WorldCat), med bra kvalitet på posterna och bra sökmöjligheter. Z29.50 sökningarna är ofta lite trubbiga och behöver förbättras

Arbetet med att ta fram ämnesord och klassifikationskoder är tidskrävande – hade alla bibliotek lagt till t.ex. svenska ämnesord och använt antingen DDC eller SAB korrekt hade arbetet underlättats. Minimikrav för en primärkatalogisering bör innefatta ämnesord och klassning och man ska inte behöva göra om denna analys.

Utbildning och fortbildning inom katalogisering, klassifikation och indexering behöver ske i större utsträckning. I dagsläget ordnar KB två väldigt bra LIBRIS-kurser i katalogisering, men när man gått dessa finns inga vidareutbildningar. Fortbildningar på webben med olika övningar kan vara ett alternativ. Kanske att KB kan utbilda en grupp som sedan vidareutbildar regionalt.

Likaså har nyutbildade bibliotekarierna från de olika bibliotekarietutbildningarna olika grund att stå på när det gäller katalogisering och klassifikation.

Kommentarer till delstudie 2 i Katalogutredningen

Utredningen pekar tydligt på behovet att förbättra samarbete, information och beslutsprocess. De olika aktörernas roller behöver förtydligas. Vi stödjer därför förslaget till ny organisation med inrättande av en koordinator, handläggare och ett råd för Libris samkatalog samt förslaget att Libris blir systemansvarig. Många aktörer och kommunikationskanaler försvårar katalogiseringsarbetet – att samla information, manualer mm via en webbingång för Libris-biblioteken skulle också vara att föredra. Kanske att en telefon- (1 h/dag) och e-postsupport för katalogiseringsfrågor kunde finnas på KB.

Kommentarer till delstudie 3 i Katalogutredningen

I dagsläget fungerar SAB-systemet i stort sett tillfredsställande vid klassifikation för högskolans största bibliotek, Orkanenbiblioteket, och för Biblioteket Hälsa och Samhälle vid Malmö högskola, men inte alltid lika bra för den tekniska litteraturen vid Kranenbiblioteket. DDC underhålls bättre och är ett mer utbyggt system än SAB. När det gäller vissa avdelningar inom DDC finns en amerikansk prägel och framför allt Orkanenbiblioteket har litteratur inom dessa ämnesområden.

På lång sikt ser vi fördelar med DDC och på kort sikt mycket arbete och eventuella nackdelar för våra användare.

Skulle nationalbibliografin övergå till att använda DDC-koder, anser vi att Malmö högskola också bör övergå till detta klassifikationssystem. NB klassificerar det mesta av den svenska litteraturen och den utländska litteraturen har ofta redan en DDC-kod. Det känns viktigt att följa majoriteten av de svenska forskningsbiblioteken. Den svenska litteraturen och forskningen skulle också göras mer tillgänglig utomlands vid en övergång till DDC. Mycket tid läggs idag på att översätta DDC-koden i utländska poster till SAB-kod, vilket ibland kan vara tidskrävande. DDC-SAB-tabellen är inte tillfredsställande i dagsläget och behov finns att göra konverteringstabellen djupare. Arbete med mappningar mellan SAB-DDC och Svenska ämnesord-DDC låter positivt.

En webbversion av en svensk översättning av DDC låter som ett bra alternativ vid en eventuell övergång.

DDC används i 135 länder och genom att övergå till DDC skulle det bli lättare att göra ämnessökningar i utländska kataloger både för användare och bibliotekarier.

Att översätta DDC till svenska skulle vara önskvärt vid en eventuell övergång - att enbart ha klartexter på engelska tror inte vi skulle vara enligt våra användares behov. Det är viktigt att införa en svensk praxis, eftersom systemet bygger på amerikanska förutsättningar. Svensk terminologi och instruktioner för hur svenska företeelser ska klassificeras känns viktigt liksom att finfördelningar ska kunna anpassas till svenska förhållanden och den svenska litteraturen

Att tillgängliggöra nationalbibliografin i WorldCat är positivt.

Utbildning i DDC känns viktigt, också även om vi skulle hålla fast vid SAB-systemet, då mycket tid i dagsläget används till att översätta DDC-koder till SAB - konkordanstabellen är otillräcklig. Att ta ställning till en DDC-övergång skulle också vara enklare om man genomgått en DDC-utbildning.

I utredningen poängteras behovet av en centralisering av katalogiseringsarbetet vid en övergång till DDC, något som redan finns i Malmö högskolas nya organisation.

En risk med övergång till DDC är att samarbetet med folkbiblioteken blir lidande. Hittills har båda närmat sig varandra mer och mer. Risken med övergång till DDC är framförallt

att användarperspektivet kan bli lidande, men även att man inte fullt ut kan använda varandras poster.

Hylluppställning är det som vi anser mest problematiskt vid en övergång till DDC. Vid en första anblick verkar förslag 4 i utredningen (blandad uppställning) som det bästa alternativet. Då blir det minsta möjliga omflyttningsarbete och ommärkningsarbete.

För Orkanenbiblioteket med stora samlingar inom samhällsvetenskap och pedagogik kan en stegvis övergång till endast DDC-uppställning bli problematisk, då pedagogiken (370-379) är en avdelning inom samhällsvetenskaperna (300). Efter några år skulle en omfattande omflyttning av böcker i biblioteket bli nödvändig för att få en logisk och användarvänlig uppställning av böckerna i biblioteket, från 000 till 999 istället för dagens A-X. SAB:s och DDC:s huvudklasser följer inte samma indelning.

Alternativ 3 i utredningen med hylluppställning enligt DDC är kanske på sikt det mest naturliga alternativet, men måste övervägas också beroende på kostnaderna. I nuläget vet vi inte om det finns ekonomiska resurser vid Malmö högskola för en övergång till DDC. Kostnader som uppstår i samband med utbildning och arbete med samlingar beroende på lokalt beslut om uppställning.

Vid en eventuell övergång önskar vi att en grupp bildas för att arbeta med problematik kring hylluppställning. Gruppen bör också ta hänsyn till aspekter kring de lokala bibliotekssystemen och även en eventuell övergång till Libris som lokalt system. Det är lämpligt att erfarenheter inhämtas från det tyska Melvil-projektet.

Avslutningsvis är vi positiva till DDC om vi kan hitta en användarvänlig lösning när det gäller hylluppställning.

För Bibliotek och IT
Peter Nilén

Malmö högskola

Remissvar från Enheten för Nationalbibliografin på Kungl. biblioteket på Katalogutredningen avseende svenska forskningsbibliotek

Enheten för Nationalbibliografin välkomnar katalogutredningen för LIBRIS-biblioteken och har med stort intresse läst de tre delstudierna samt remissen. Det ligger ett gediget arbete bakom alla tre rapporterna och vi vill ge samtliga författare en eloge.

Nationalbibliografin har valt att arbeta med remissvaret på följande vis. Enhetens tre team Medier, Utbildning och Ämne har fokuserat på var sin delstudie och skrivit var sitt utkast remissvar gällande dessa delstudier. Team medier har granskat delstudie 1, Team utbildning har granskat delstudie 2 och Team ämne har granskat delstudie 3. Teamen har sedan skickat ut sina utkast till resten av enheten som har kunnat komma med synpunkter. På ett enhetsmöte klubbades de slutgiltiga texterna igenom och följande synpunkter på delstudierna ska därmed läsas som Nationalbibliografins gemensamma remissvar.

Om en Expertgrupp för Libris samkatalog tillsätts föreslår vi att KB:s katalogiseringschef Anders Cato blir medlem i denna grupp. Vi anser dessutom att det är önskvärt att Nationalbibliografin får en egen representant i gruppen som kan framföra det nationalbibliografiska perspektivet i olika katalogiseringsfrågor. Detta perspektiv på katalogisering är ofta radikalt annorlunda jämfört med perspektivet som Librisbiblioteken har på katalogisering. Där de flesta Librisbibliotek katalogiserar för att göra sitt bestånd synligt i samkatalogen är målet med Nationalbibliografins katalogisering/bibliografering snarare att ge en samlad och enhetlig beskrivning av den svenska utgivningen av böcker och tidskrifter. Vi anser att det är viktigt att en framtida Expertgrupp för Libris samkatalog tar hänsyn till nationalbibliografins behov.

Vi ser det inte som ett problem om KB har fler än en representant i expertgruppen. KB ska stå för spetskompetens inom området och har ojämförligt mest resurser att lägga ner på utrednings- och utvecklingsarbete inom katalogisering/bibliografisk beskrivning. Vi tror att det skulle välkomnas som en välbehövlig avlastning från övriga Librisbiblioteks håll om KB tog ett ännu större och tydligare ansvar på det bibliografiska området.

Stockholm, 2007-04-16

Miriam Nauri
Enhetschef för Nationalbibliografin, Kungl. biblioteket

Delstudie 1, Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet baserat på kvantitativa uppgifter och analys av postflödet inom LIBRIS-biblioteken av Susanne Sellei, KTH

Nationalbibliografin anser att rapporten och de enkätsvar som inkommit från LIBRIS-biblioteken utgör en bra början för diskussioner kring hur katalogiseringsarbetet ska effektiviseras och vi tycker att utredaren lämnar flera goda förslag. Vi vill ge följande synpunkter:

Förbättring av katalogiseringsklienten:

Av rapporten framkommer bl.a. att ca 20 av 36 respondenter ”anser att andelen poster gjorda eller övertagna av svenska bibliotek, som kräver ingrepp i 3 eller fler fält eller delfält är mindre än 10 %. 10 bibliotek anser att den andelen utgör 10-20 %.” Man kan tycka att det är en liten andel poster men om man tittar på vilken typ av ingrepp som görs handlar det i många fall om att rätta ”slarvfel”, fel som lätt skulle kunna avhjälpas med förbättringar i katalogiseringsklienten, t.ex. kontroll av ISBD-interpunktion och stavningskontroll. Nationalbibliografin välkomnar därför utredningens förslag till en ny utredning som ska föreslå tekniska lösningar som som stöd i katalogiseringsarbetet.

Satsning på utbildning

Om posterna håller hög kvalitet från början krävs mindre redigering vid övertagande och då går katalogiseringen fortare. Satsningar på utbildning och fortbildning i katalogisering är därför viktiga. Interaktiva utbildningar som utredaren föreslår skulle effektivisera insatserna betydligt men kräver stora resurser inledningsvis. På sikt skulle det dock skapa stora vinster för alla genom att behovet av kursledare skulle minska och att utbildningen skulle bli tillgänglig för många fler. Det är dock viktigt att den utredning för att kartlägga behoven av utbildning/fortbildning hos biblioteken som utredaren föreslår blir av. Erfarenheterna från KB:s utbildare är att behoven är mycket olika och att fler ”skräddarsydda” utbildningar skulle behövas. Interaktiva utbildningar skulle öka möjligheterna att göra sådana. Att samarbeta med personal från andra LIBRIS-bibliotek kring utbildningen för att bredda perspektivet likaså.

Tidmätning och bedömning av tidsåtgång i enkät

Vi tycker att det är svårt att dra några slutsatser när det gäller undersökningarna av tidsåtgång för de olika typerna av katalogiseringar. När det gäller enkäten är underlaget litet och intervallerna mellan respondenternas svar stora. Det man kan konstatera är att tiden det tar att katalogisera skiljer sig åt beroende på vilket bibliotek som gör katalogiseringen och på vem som katalogiserar. Biblioteken har olika ambitionsnivå, olika stora resurser avsatta för katalogisering och vissa primärkatalogiserar mer än andra. Katalogisatorerna skiljer sig åt när det gäller utbildning och erfarenhet. En skicklig katalogisatör med gott om tid för katalogisering ser förmodligen ”fel” i poster i större utsträckning än en som inte är lika erfaren. Goda hjälpmedel, som bättre katalogiseringsverktyg och exempel är särskilt viktiga för den som inte katalogiserar så ofta.

Statistiken

Till sist har vi några funderingar kring de siffror som nämns i avsnitt 6.3, Statistik från Libris-programmeringen. Där står att de 40 enkätbiblioteken under 2005 tillsammans gjorde 555 341 bibliografiska poster i LIBRIS-basen och att de fördelade sig på 128 944 primärkatalogiseringar och 420 523 sekundärkatalogiseringar. En sekundärkatalogisering kan dock aldrig räknas som en bibliografisk post eftersom den bygger på en befintlig post. Om man ska kunna använda siffrorna till något i framtiden anser vi att det behövs en mer ingående diskussion kring vad de står för.

Vi ser det vidare som problematiskt att delstudien inte skiljer nog på olika typer av sekundärkatalogiseringar. En sekundärkatalogisering på Nationalbibliografin innebär exempelvis alltid en ganska genomgripande höjning av den bibliografiska nivån. Detta går knappast att jämföra med de sekundärkatalogiseringar som endast innebär att ett bibliotek lägger på en beståndspost.

Delstudie 2, Skjut inte på katalogisatören! Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering.

Nationalbibliografin har studerat del 2: Skjut inte på katalogisatören, och insett att det råder stor brist på samordning mellan katalogexpertis, teknisk expertis och beslutsfattare. Vi har konstaterat att utredningen kommer fram till att förslag till förbättringar och rationaliseringar (och även internationaliseringar) ofta har skapat motsatt effekt: förvirring och ännu krångligare tillämpningar i den gemensamma katalogen. ”Det känns som ett gungfly under fötterna i arbetet” säger en medarbetare. Utredningen kommer nära katalogisatörernas verklighet, och vi ”hoppas att utredarnas råd om förbättringar efterföljs”.

Vi har också konstaterat att det måste vara väldigt öppna kanaler mellan beslutsfattare och experter. De båda kategorierna borde helst sitta i samma grupp, såsom utredningen föreslog: enligt Gunilla Lilie Bauer: ”*Ledningsnivå och expertnivå i samverkan var tanken med rådet*” (ur Minnesanteckningarna från Avslutningsseminariet 2006-11-16, s. 8).

Experter och beslutsfattare borde sitta i samma grupp och besluta gemensamt i samförstånd. Ju fler grupper det bildas, desto mer ”luddig” blir beslutsgången.

Det är också av yttersta vikt att ärendena som går till beslut är ordentligt förberedda. Det är viktigt med konsekvensanalys innan beslut fattas. Dessutom måste man försäkra sig om att tekniken stöder det man beslutar. – Teknisk expertis är lika viktig som katalogiseringsexpertis. Alla synpunkter måste beaktas innan besluten fattas – grundlig utredning med beslutsunderlag måste föreligga. Utredningar tar tid och måste få göra det för att få med alla eventuella problem från början.

En aspekt som vi saknar speciellt i delstudie 2 är låntagarnas. Katalogisatörerna kategoriseras som systemanvändare, men vi katalogiserar ju för våra ”kunder”, låntagarna. Det är de som är slutanvändare av vårt gemensamma arbete. Vi borde prioritera de problem som får störst effekt för låntagarna. I sista hand drabbar irrationalitet och ineffektivitet våra låntagare, som ju är skattebetalare också. Ineffektivitet är dyrt.

Vi hade också lite funderingar kring arbetet som ”Koordinator för Libris samkatalog”. Det låter som en väldigt tung uppgift för en enda person. Visserligen ska det finnas en handläggare också, men ändå verkar det vara en stor uppgift. Dessutom undrar vi hur stor Expertgruppen för Libris samkatalog ska vara och många personer från KB är aktuella i gruppen. Förutom katalogiseringsexperter och beslutsfattare behövs ju den tekniska expertisen från LIBRIS i gruppen.

En annan fråga vi ställde oss var: hur går ärendehantering till i KB:s nationella referensgrupp? Som vi förstår det är det RB och inte den nationella referensgruppen som tar besluten och vi frågar oss om det verkligen är nödvändigt att ta frågor som har behandlats i Expertgruppen för Libris samkatalog ytterligare ett varv via den nationella referensgruppen. Beslutsordningen måste vara tydlig, anser vi. Vilket mandat får Expertgruppen och när och hur kommer delegationen från RB till Expertrådet ske? Vi undrar vidare hur hårt bundna Librisbiblioteken ska vara av beslut som tas i Expertgruppen. Syftet med att inrätta en sådan grupp är ju främst att kraven på Librisbibliotekens katalogiseringar ska bli tydligare och vi anser att det är viktigt att detta syfte uppnås. Är det majoritetsbeslut som gäller, eller kan vissa bibliotek fortsätta att reservera sig och göra som det är lämpligast för just dem? (Som t.ex. var fallet med beslutet om ryska namnformer.)

Alltså: vi vill ha klara mandat och beslutsgångar. Väl förberedda underlag för beslut med ordentlig konsekvensanalys och tydliga besked om när besluten ska träda ikraft (dead-lines) är nödvändiga.

Vi vill slutligen uppmärksamma er på att KB:s och övriga Librisbiblioteks intressen i katalogisering kan skilja sig åt ganska radikalt. Där KB har ansvar för helheten i katalogen och dessutom bär det nationalbibliografiska uppdraget är Librisbibliotekens främsta intressen i Librissamarbetet att tillgängliggöra sina samlingar. Ibland kan dessa intressen stå i motsättning. I skapandet av en Expertgrupp för Libris samkatalog måste man vara medveten om detta när man formulerar uppdraget för gruppen. Ska uppdraget begränsa sig till att fastställa de minimikrav på katalogisering som ska gälla för att alla kunna delta i Librissamarbetet eller ska uppdraget vara vidare? Ska exempelvis en sådan grupp även ansvara för helheten, enhetligheten och utvecklingen av katalogen? Svaret på dessa frågor bör få implikationer för gruppens sammansättning.

Delstudie 3, Övergång till Dewey Decimal Classification. Vad skulle det innebära? av Magdalena Svanberg

Delstudien är välskriven och behandlar både positiva och negativa aspekter på en eventuell övergång till DDC. Både följderna för forsknings- och folkbiblioteken tas upp.

NB är positivt till att använda DDC i de nationalbibliografiska produkterna under vissa förutsättningar (se nedan). F.d. NBp har länge använt DDC-koder på det seriella materialet. Flera personer på NB deltog i DDC-kursen 2005 och anser inte att det är svårare att använda DDC än SAB. En övergång till DDC gör det möjligt att i internationella sammanhang på ett bättre sätt lyfta fram det svenska materialet och att få tillgång till och kunna delta i det internationella arbetet med klassifikation.

En annan viktig anledning till övergång till DDC är att systemet uppdateras väldigt regelbundet och är därför aktuellt.

NB vill peka på följande punkter i utredningen som enheten anser viktiga:

Översättning

I utredningen anges olika alternativ för svensk version av DDC.

Nationalbibliografin förespråkar starkt en fullständig översättning. Även om vi är medvetna om att kostnaderna för en fullständig översättning är stora så anser vi ändå att alternativet med en fullständig översättning är det bästa. Arbetet görs en gång. Efter det följer bara arbetet med de löpande uppdateringarna.

Att inte översätta DDC alls skulle ställa stora krav på katalogisatören och arbetet med klassifikation skulle ta längre tid.

Om man beslutar sig för en blandad svensk-engelsk version, där vissa delar översätts till svenska medan man för resterande delar använder den engelska versionen, förordas att man ändå satsar på att översätta så mycket som möjligt till svenska. Det är viktigt att texterna anpassas till svenska behov genom att svenska exempel tillfogas och att det görs lokala utbyggnader av vissa ämnesområden t.ex. svensk historia och svensk geografi. Att använda den förkortade DDC eller göra en egen förkortning, som Norge har gjort, är inte en framkomlig väg. Vi vill ju ha ett system som är väl utbyggt och där man kan arbeta tillsammans med andra länder för att få just den internationalisering som saknas i arbetet med SAB.

Webbversion

NB förordar att en webbversion byggs med hjälp av de verktyg som finns. En tryckt version verkar överflödigt, men vi ser gärna att det görs en tryckt manual.

Bra verktyg

NB anser att det är nödvändigt att parallellt med översättningsarbetet utveckla bra hjälpmedel för användare och katalogisatörer, som t.ex. en bra konverteringstabell mellan SAB och DDC, mappning av SAB-koder i Svenska ämnesord med DDC-koder, bra samsökningsverktyg som möjliggör gemensam sökning på DDC- och SAB-koder.

Navigeringsverktyg för användare anser vi är mycket viktigt oavsett klassifikationssystem.

Skulle många bibliotek ställa sig utanför och behålla SAB-systemet kan NB knappast åta sig att förse de nationalbibliografiska posterna med både SAB- och DDC-koder. Detta problem kan nog lösas genom framtagandet av bra konverteringstabeller och/eller samarbete mellan biblioteken

Utbildning

NB tror att den satsning på utbildning för katalogisatörer och andra bibliotekarier som föreslås i studien är av rimlig omfattning.

Slutsatser

NB är i grunden positiv till en övergång till DDC. Vi inser dock att vi vid en övergång inledningsvis skulle få en tung börda eftersom så stor del av det material vi behandlar primärklassificeras av oss. NB får ju inte de stora fördelarna som andra forskningsbibliotek får vid övertagande av poster, eftersom det är vi som ska producera de poster som sedan kan övertas av andra länders bibliotek.

Med en satsning på utbildning, översättning av systemet och bra verktyg för samsökning och mappning är vi dock övertygade om att övergångsproblemen kommer att övervinnas och att Sverige har mycket att tjäna på att ansluta sig till ett stort internationellt system.

Remiss angående Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek från Naturvårdsverket

Under 2006 genomfördes en katalogutredningen för Libris-biblioteken. Katalogutredningen bestod av tre delar: *Delstudie 1: Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet baserat på kvantitativa uppgifter och analys av postflödet inom LIBRIS-biblioteken* av Susanne Sellei; *Delstudie 2: Skjut inte på katalogisatören! Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering* av Gunilla Lilie-Bauer, Bodil Gustavsson, Christine Lindmark; *Delstudie 3: Övergång till Dewey Decimal Classification. Vad skulle det innebära?* av Magdalena Svanberg. Ett slutseminarium hölls i november 2006 och i januari 2007 hade utredningens styrgrupp sitt avslutande möte. Vid slutseminariet den 16 november bestämdes att förslagen från utredningen skulle ut på remiss till alla Libris-biblioteken.

KB har beslutat att genomförandet av katalogutredningens förslag i fortsättningen handhas av Avdelningen för nationell samverkan på KB.

All information om katalogutredningen finns på KBs hemsida www.kb.se (gå in via det alfabetiska indexet på Katalogutredningen) Där finns dessutom den sammanställning av användarundersökningar som gjorts av Eva Abrahamsson och Ingrid Berg.

Nedan följer utredningens förslag till ny organisation i korthet och beskrivning av de viktigaste frågorna som den nya organisationen måste ta itu med.

Katalogutredningens förslag:

1. En processägare för den övergripande processen ”Att arbeta i Libris samkatalog” tillsätts. Processägaren benämns **Koordinator för Libris samkatalog** och är placerad på KB.

Svar: Vi tycker att det är ett bra förslag!

2. En **Handläggare för Libris samkatalog** tillsätts och är en person från ett registrerat Libris-bibliotek.

Svar: Är detta en person som kommer att rekryteras till Libris/KB eller kommer tjänsten att vara placerad på ett bibliotek utanför KB? Oberoende av vilket förutsätter vi att denna bibliotekarie (handläggare?) kommer från ett större bibliotek – universitets- eller högskolebibliotek.

3. Ett **Råd för Libris samkatalog** (i fortsättningen benämnd **Expertgrupp för Libris samkatalog**) tillsätts, medlemmarna i detta råd utses av RB, de bör på lämpligt sätt representera olika kategorier, såväl beslutsfattare som experter och de ska också på lämpligt sätt representera Libris-biblioteken i landet vad gäller bibliotekstyp och geografisk placering. (På styrgruppens möte 16 januari 2007 föreslogs att rådet skulle utgöra en egen grupp bestående av bibliotekschefer från olika slags bibliotek samt riksbibliotekarien som ordförande. Sedan styrgruppens möte har en nationell referensgrupp tillsatts bestående av bibliotekschefer och med riksbibliotekarien som ordförande, vilket gör att styrgruppens förslag inte längre känns aktuellt.)

-

4. Koordinatör för Libris samkatalog är ordförande i Expertgruppen för Libris samkatalog och Handläggaren för Libris samkatalog är sekreterare i Expertgruppen. RB delegerar beslutsfattande till Expertgruppen i den omfattning RB finner lämpligt. Expertgruppen bereder frågor som tas upp i KBs nationella referensgrupp och/eller "stämman". Expertgruppen bör bestå av ca 12-14 personer och kan i sin tur tillsätta arbetsgrupper i olika frågor. Medlemskap i gruppen bör vara tidsbegränsade till 2-3 år.

Svar: Vi tycker att det vore värdefullt om även systembibliotekarie- och/eller katalogiseringskompetens finns representerad i Expertgruppen.

5. Den gemensamma kommunikationskanalen för katalogfrågor skall vara en samlad informationssida på KB. Här anges de katalogiseringsregler och det dataformat som gäller för Libris samkatalog.

Svar: Utmärkt!

6. Libris-avdelningen blir **systemansvarig**, d.v.s. ansvarig för driften av Libris samkatalog och de bibliotek som genom avtal anslutit sig till Libris samkatalog blir **systemanvändare/beställare** och KB **systemägare**.

Svar: OK

Expertgruppen för Libris samkatalog bör så snart som möjligt börja arbeta med Katalogutredningens förslag. Expertgruppen behöver tillsätta arbetsgrupper kring de olika frågorna.

Här följer de viktigaste frågorna från de tre delstudierna:

Delstudie 1. Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet ... Expertgruppen tillsätter en arbetsgrupp som tittar vidare på rationaliseringar i katalogiseringen. Mycket har hänt sedan rapporten och idag importeras många fler poster än vad som var fallet när rapporten gjordes. Tillgången till WorldCat har till exempel underlättat importen vid många bibliotek, men det är fortfarande mycket angeläget att effektivisera katalogiseringsarbetet på alla sätt.

Delstudie 2. Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering. Mandat för Expertgruppen måste klargöras. Förslaget till redesign som avslutar delstudie 2 är viktigt för gruppen att ta itu med: Vad Libris samkatalog ska innehålla, vad namnet Libris står för och vad processen "Att katalogisera i Libris samkatalog" innebär. Efter det blir det viktigt att ta fram en ny och förbättrad avtalstext mellan biblioteken och Libris

Delstudie 3. Övergång till Dewey Decimal Classification. Synpunkter inhämtas från biblioteken innan RB kan fattas ett beslut, synpunkter måste också inhämtas från folkbibliotekssidan. Frågan bereds inom Nationell samverkan.

Vi vill gärna få synpunkter från Libris-biblioteken på ovanstående

Vi tar också emot förslag på kandidater till Expertgruppen för Libris samkatalog

Synpunkter och förslag lämnas till Gunilla Herdenberg, gunilla.herdenberg@kb.se eller

Pia Leth, pia.leth@kb.se senast måndagen den 16 april 2007.

Från: snorre [snorre.rufelt@bibul.slu.se]
Skickat: den 3 april 2007 15:53
Till: Gunilla Herdenberg
Kopia: SLUB Ledningsgrupp
Ämne: Remissvar, synpunkter på Katalogutredningens förslag från
SLU-biblioteken

Remissvar, korta synpunkter på Katalogutredningens förslag från SLU-biblioteken

Inledningsvis vill vi framhålla att utredarna har gjort ett gediget arbete inom ramarna för uppdraget såsom man uppfattat det. Utredningens olika delar och seminarier i anslutning till dessa har bidragit till en välbehövlig debatt om Libris betydelse och utveckling framöver.

En sammanfattande synpunkt är dock att utredningen inte har några visioner om framtiden för Libris utan inriktar sig på hur man ska rationalisera och organisera den nuvarande verksamheten. Libris är viktigt för de svenska biblioteken, och vi har vissa förväntningar på att Libris framöver även kan fylla funktioner som våra lokala system idag sköter. Vi ser att det händer mycket i omvärlden när det gäller handhavande av katalogposter. Vi ser import från olika källor. Vi kan få metadata från olika publiceringssystem. Vi ser olika former för automatisk indexering. Etc. Ramarna för utredningen verkar på något sätt ha satts av det nuvarande systemet, inte bibliotekens behov i framtiden.

Förslaget till framtida organisation av Libris är svårt att få något riktigt grepp över. Förhållandet och samspelet mellan de olika aktörer som nämns i förslaget: koordinator, handläggare, expertgrupp, nationell referensgrupp, känns oklar. Risken finns att vi fortsätter som idag (och Libris fungerar väl i och för sig väl), och nya tankar och ny teknik får inte den roll vi vill. Utan någon vision om vart vi vill med Libris är det svårt att tro att medlemmarna i en expertgrupp blir andra än de biblioteken redan idag utser, och dessa är fast i den nuvarande modellen.

När det gäller Dewey har vi ingen synpunkt. SLU-biblioteken arbetar inte idag med Dewey och har inget behov av att göra det i framtiden.

/Snorre Rufelt

--

SLU-biblioteken/SLU Libraries
Snorre Rufelt, PhD, Överbibliotekarie/Library Director P.O.Box 7071, SE-75007 Uppsala
Tel: +46 18 67 10 89, Fax: +46 18 67 28 53 snorre.rufelt@bibul.slu.se

Remissvar – katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek från Umeå universitetsbibliotek 070405

Umeå UB följer med stort intresse och spänning det gedigna arbete som gjorts inom katalogutredningens tre delar. Det är värdefullt att dessa frågor blir genomlysta och vi ser det som angeläget att en tydligare organisation och beslutsordning kommer till stånd. De stora dragen i den ordning som föreslås ser vi också positivt på. Vi kommenterar nedan punkterna i den ordning de kommer i remissen.

1. Processägare

Vi ser det som en naturlig struktur att en processägare är placerad på KB.

2. Handläggare

Vi uppfattar handläggarens roll som en garant för koppling mellan KB och de registrerande biblioteken och anser att den kopplingen är mycket angelägen. Den beskrivning av rollen som ges i förslaget är dock oklar både vad gäller innehåll, omfattning och placering (i eller utanför KB). Remissen nämner att handläggaren kommer att vara sekreterare i den föreslagna Expertgruppen för Libris samkatalog, men är i övrigt oklar. Om tanken är att knyta KB/Libris närmare biblioteken undrar vi om det finns behov av en enskild handläggare eller om handläggarens uppgifter skulle kunna fördelas mellan medlemmarna i expertgruppen.

3. Expertgrupp för Libris samkatalog.

En sådan grupp bör ha en bred sammansättning och vi tror det är bra att den inte enbart består av chefer utan även innehåller personer med goda kunskaper i och en professionell blick för katalogiseringsfrågor. Gruppen bör också ha koppling till övriga aktörer inom katalogiseringsområdet, t ex Svensk biblioteksförnings kommittéer och kanske även Bibliotekstjänst.

4. Delegation och beslutsordning

Tydliga linjer bör upprättas beträffande vilken typ av frågor expertgruppen har mandat att fatta beslut i. Vi menar att det även är lämpligt att frågor rörande samordning av ämnesbeskrivning hanteras av expertgruppen. Den ”stämma” som nämns i punkt 4 finns inte förklarad i remissen. Om beslutsordningen ska bli tydlig, måste det även klargöras hur en sådan stämma ska se ut, tillsättas och arbeta, vilket mandat den ska ha, och hur dess förhållande till Expertgruppen och KB:s nationella referensgrupp ska vara.

5. Kommunikation

En samlad informationssida på KB känns som den bästa lösningen. Det är dock angeläget att denna sida blir en kanal även för övriga aktörer inom katalogiseringsområdet, t ex Svensk Biblioteksförnings kommittéer.

6. **Systemansvar**

Den föreslagna modellen med systemansvar, systemanvändare och systemägare förefaller logisk och rationell.

Anna Swärd Bergström och Siv Boman
på uppdrag av Överbibliotekarie Kjell Jonsson

UPPSALA
UNIVERSITET

Överbibliotekarien
Director

Carolina Rediviva
Dag Hammarskjölds väg 1

Box 510
SE-751 20 Uppsala
Sweden

Tel +46 (0)18 471 39 10
Fax +46 (0)18 471 39 13

Ulf.Goranson@ub.uu.se

YTTRANDE
16 april 2007

Riksbibliotekarien
Att.: Biblioteksrådet Gunilla Herdenberg
Kungl. biblioteket
Box 5039
102 41 Stockholm

Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Beredd tillfälle yttra sig över rubricerad utredning får Uppsala universitetsbibliotek anföra följande.

Delstudie 1: Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet

OCLC har underlättat postimporten avsevärt men man bör söka vidare efter kataloger som kan fungera för postimport av material som ej finns i OCLC -för specifika ämnen och språk

Det är även önskvärt att utveckla teknik som ger möjlighet till postimport från bokleverantörer, t. ex. Dawson, och förlag. För att ytterligare underlätta postimport och undvika onödiga manuella ingrepp i posterna är det viktigt att skapa automatisk/maskinell rensning av fält som ej är godkända i Libris. En katalogisatörens helpdesk via webben är fortfarande ett efterfrågat hjälpmedel. Kan denna helpdesk kanske koordineras med den i delstudie 2 föreslagna informationswebbsidan? Slutsatsen av delstudie 1 pekade mot Libris som lokal katalog med gemensamt gränssnitt och möjlighet att till katalogen koppla lånemodul. Detta skulle innebära en rationalisering för katalogiseringen och arbetet bör skyndsamt prioriteras för att undvika det omfattande dubbelarbete som idag utförs lokalt.

Delstudie 2: Rationell kommunikations- och beslutsprocess

Förslaget utgår ifrån några valda exempel på katalogiseringsfrågor, där kommunikations- och beslutsprocessen ej varit tydlig eller rationell. Man bör dock komma ihåg att en mängd strategiska och rationella beslut fattats och verkställt av KB/Libris under den tid Libris samkatalog funnits. Det behövs en organisationsförändring men den i utredningen föreslagna organisationsförändringen har en del otydligheter och inkonsekvenser som behöver preciseras och förtydligas.

Koordinator

Förslaget angående koordinator och tillika processägare för Libris samkatalog markerar ett tydligare ansvarsförhållande avsett att leda fram till

rationellare kommunikation och ärendehantering. Det är dock oklart, om detta är en helt ny funktion/tjänst inom KB och hur stor omfattning i tjänstetid funktionen avser. Ska det vara en person eller kan man tänka sig en enhet inom KB. Då katalogiseringsprocessen, förutom teknik och format som traditionellt varit KB/Libris område, även inbegriper bl. a. klassifikation och katalogregler (KRS), idag bl. a. Svensk biblioteks-förening ansvarsområde, blir mandatet för koordinatörn oklart. De organisatoriska gränserna leder här till att beslut i ärenden kan dröja.

Handläggare

Den huvudsakliga arbetsuppgift som nämns i utredningen för handläggaren är att vara sekreterare i Expertgruppen. Det verkar oklart vad handläggaren utöver detta ska göra. Det är även oklart vilken tjänstgöringsgrad funktionen förutsätts omfatta och om funktionen innehas under viss mandattid. Är det kanske en tjänst som ska tillsättas via tillsättningsförfarande eller är det ett uppdrag under viss tid? Ska denna funktion rekryteras externt från ett annat registrerande Librisbibliotek än KB? Om så är fallet är det viktigt att personen också blir kvar i ordinarie verksamhet i hög utsträckning för att upprätthålla kontinuiteten och kunskapen om hur det är ”Att katalogisera i Libris samkatalog”. Funktionen som handläggare är enligt utredningen mycket otydlig både vad gäller arbetsuppgifter, mandat och tillsättningsförfarande (mandattid) och behöver därför ytterligare ses över och förtydligas. Mandattiden för funktionen som handläggare skulle t ex kunna koordineras med expertgruppens.

Råd för Libris samkatalog eller Expertgrupp för Libris samkatalog?

Viktigt är att denna grupp verkligen kommer att bestå av experter och att de beslutsfattare som utses också har expertkompetens. Hur ofta ska denna expertgrupp sammanträda? Vilka frågor ska remitteras dit av RB? I förslaget föreslås att expertgruppen tillsätter arbetsgrupper för särskilda frågor. Skall dessa personer utses inom eller utanför expertgruppen eller av båda kategorierna? Vilket mandat och vilken uppdragsbeskrivning ska gälla för expertgruppen? Hur ska man göra med remissförfarande i viktiga frågor?

Eftersom kommunikations- och beslutsprocessen koncentreras i så hög utsträckning i jämförelse med den nuvarande, återstår vissa frågor obesvarade. I utredningen berörs t ex inte hur förankringen ska ske gentemot Librisbiblioteken. Hur ska ”gräsrötterna”, som ofta är verkliga experter, nås och kunna påverka kommunikations- och beslutsprocessen? Hur ska besluten förankras och efterlevas?

Det har ju hittills funnits ett Katalogråd med bred sammansättning, vilket har utgjort kontaktyta mellan Librisbiblioteken och KB/Libris. Katalogrådet har fungerat som en viktig informationskanal genom regelbundna möten där katalogansvariga/katalogisatörer fått möjlighet att träffas och skapa kontakter både med KB/Libris och med andra bibliotek

utanför den egna organisationen. Även om Katalogrådet inte varit ett effektivt, beslutande organ så har det ändå fyllt sin funktion som just råd. Hur ska detta lösas i den planerade, nya organisationen.

Hur uppnås en rationaliserad katalogiseringsprocess?

Den föreslagna, koncentrerade organisationen ska leda fram till en mera rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering. Mycket viktigt blir då att samarbetet sker på ett smidigt och gränsöverskridande sätt mellan de nya funktionerna koordinator, handläggare, expertgrupp, undergrupper och ut i de katalogiserande verksamheterna.

Katalogiseringsprocessen är inte egentligen en så tydlig process som det kan tyckas. I den ingår förutom aktörerna även användarna (Librisbiblioteken) som är av mycket olika karaktär och där andra beslutsfattare påverkar. Man har att ta hänsyn till andra organisatoriska kulturer och gränser, även strömningar i tiden påverkar beslut och resultat – både nationellt och internationellt – särskilt när det gäller regelverk, format, klassifikation m m.

Delstudie 3: Övergång till Dewey

Frågan behöver utredas ytterligare.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad överbibliotekarie efter fördragning av förste bibliotekarien Pia Bodå, bibliotekets samordnare för kvalitets- och katalogiseringsfrågor, och beredning i bibliotekets ledningsgrupp.

Ulf Göranson

Pia Bodå

Remissvar angående Katalogutredningen avseende svenska forskningsbibliotek

Remissen gäller frågor som rör Katalogutredningens delstudie 2 Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering. Förslag från delstudie 1 om effektivisering av katalogiseringsarbetet kommer att hanteras av en arbetsgrupp som tillsätts av Expertgruppen för Libris samkatalog. Delstudie 2 om övergång till Dewey Decimal Classification kommer att beredas inom KBs avdelning för nationell samverkan och därefter kommer synpunkter att inhämtas från biblioteken.

Ur katalogiseringssynpunkt är det angeläget att besluts- och mandatfrågor klagörs. Expertgruppen ska ta itu med frågan vad det innebär att arbeta i Libris och ta fram en förbättrad avtalstext mellan Libris och biblioteken. Detta är också angeläget ur katalogarbetets synvinkel.

Förslagen att tillsätta en koordinator och en handläggare för Libris samkatalog är bra. Det är ännu otydligt vilka roller och mandat dessa kommer att få. Handläggaren ska vara en person från ett registrerande bibliotek. Det är viktigt att det tillförs tid och personal så att funktionen som handläggare för Libris samkatalog får ta mycket plats.

Den gemensamma kommunikationskanalen för katalogfrågor kommer att underlätta och rationalisera mycket för katalogisatorerna på Librisbiblioteken. Det är viktigt att denna kommer igång snabbt och att resurser verkligen finns för att den ska vara aktuell och tydlig.

Mycket ansvar för att utredningens förslag verkligen ska medföra en förändring till det bättre för Libriskatalogiseringen ligger på Expertgruppen för Libris samkatalog. Det är säkert bättre att denna grupp är mindre till antalet än det tidigare katalogrådet var. Även tidsbegränsningen till medlemskap i gruppen till 2-3 år kommer nog att bidra till att sammansättningen varierer på ett för verksamheten positivt sätt. Expertgruppen kommer att bereda frågor som tas upp i KBs nationella referensgrupp och/eller "stämman" enligt remisstexten. Vad stämman är framgår inte.

För Växjö universitetsbibliotek 20070417
Vivika Sjöstedt
Katalogansvarig

Synpunkter under resp. punkt!

Remiss angående Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Under 2006 genomfördes en katalogutredningen för Libris-biblioteken. Katalogutredningen bestod av tre delar: *Delstudie 1: Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet baserat på kvantitativa uppgifter och analys av postflödet inom LIBRIS-biblioteken* av Susanne Sellei; *Delstudie 2: Skjut inte på katalogisatören! Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering* av Gunilla Lilie-Bauer, Bodil Gustavsson, Christine Lindmark; *Delstudie 3: Övergång till Dewey Decimal Classification. Vad skulle det innebära?* av Magdalena Svanberg. Ett slutseminarium hölls i november 2006 och i januari 2007 hade utredningens styrgrupp sitt avslutande möte. Vid slutseminariet den 16 november bestämdes att förslagen från utredningen skulle ut på remiss till alla Libris-biblioteken.

KB har beslutat att genomförandet av katalogutredningens förslag i fortsättningen handhas av Avdelningen för nationell samverkan på KB.

All information om katalogutredningen finns på KBs hemsida www.kb.se (gå in via det alfabetiska indexet på Katalogutredningen) Där finns dessutom den sammanställning av användarundersökningar som gjorts av Eva Abrahamsson och Ingrid Berg.

Nedan följer utredningens förslag till ny organisation i korthet och beskrivning av de viktigaste frågorna som den nya organisationen måste ta itu med.

Katalogutredningens förslag:

1. En processägare för den övergripande processen "Att arbeta i Libris samkatalog" tillsätts. Processägaren benämns **Koordinator för Libris samkatalog** och är placerad på KB.

Bra att en koordinator tillsätts, rimligt att den är placerad på KB.

2. En **Handläggare för Libris samkatalog** tillsätts och är en person från ett registrerande Libris-bibliotek.

Bra att en handläggare tillsätts och att det är en person från ett registrerande Libris-bibliotek. Det måste finnas klara uppgifter och mandat för denna roll!

3. Ett **Råd för Libris samkatalog** (i fortsättningen benämnd **Expertgrupp för Libris samkatalog**) tillsätts, medlemmarna i detta råd utses av RB, de bör på lämpligt sätt representera olika kategorier, såväl beslutsfattare som experter och de ska också på lämpligt sätt representera Libris-biblioteken i landet vad gäller bibliotekstyp och geografisk placering. (På styrgruppens möte 16 januari 2007 föreslogs att rådet skulle utgöra en egen grupp bestående av bibliotekschefer från olika slags bibliotek samt riksbibliotekarien som ordförande. Sedan styrgruppens möte har en nationell referensgrupp tillsatts bestående av bibliotekschefer och med riksbibliotekarien som ordförande, vilket gör att styrgruppens förslag inte längre känns aktuellt.)

En expertgrupp bör finnas. Katalogiseringsexperter är ett måste i gruppen, men även någon från systemsidan och någon referensbibliotekarie för att få med användaraspekter.

Fråga: Arbetsgruppen "Framtiden när det gäller katalogen: förvärv, katalogisering, registrering" inom Forum för bibliotekschefer, SUHF, - Hur kommer den in i detta? Risk för dubbelarbete?

4. Koordinatör för Libris samkatalog är ordförande i Expertgruppen för Libris samkatalog och Handläggaren för Libris samkatalog är sekreterare i Expertgruppen. RB delegerar beslutsfattande till Expertgruppen i den omfattning RB finner lämpligt. Expertgruppen bereder frågor som tas upp i KB:s nationella referensgrupp och/eller "stämman". Expertgruppen bör bestå av ca 12-14 personer och kan i sin tur tillsätta arbetsgrupper i olika frågor. Medlemskap i gruppen bör vara tidsbegränsade till 2-3 år.

Rimligt att koordinatör och handläggaren har dessa roller, så att det knyts ihop och information inte försvinner.

Fråga: Vilken typ av frågor tas upp i KB:s nationella referensgrupp?

5. Den gemensamma kommunikationskanalen för katalogfrågor skall vara en samlad informationssida på KB. Här anges de katalogiseringsregler och det dataformat som gäller för Libris samkatalog.

Suveränt! Bra med ett ställe att gå till och veta att man inte behöver leta på flera ställen!

6. Libris-avdelningen blir **systemansvarig**, d.v.s. ansvarig för driften av Libris samkatalog och de bibliotek som genom avtal anslutit sig till Libris samkatalog blir **systemanvändare/beställare** och KB **systemägare**.

Rimligt

Expertgruppen för Libris samkatalog bör så snart som möjligt börja arbeta med Katalogutredningens förslag. Expertgruppen behöver tillsätta arbetsgrupper kring de olika frågorna.

Här följer de viktigaste frågorna från de tre delstudierna:

Delstudie 1. Förslag till effektivisering av katalogiseringsarbetet ... Expertgruppen tillsätter en arbetsgrupp som tittar vidare på rationaliseringar i katalogiseringen. Mycket har hänt sedan rapporten och idag importeras många fler poster än vad som var fallet när rapporten gjordes. Tillgången till WorldCat har till exempel underlättat importen vid många bibliotek, men det är fortfarande mycket angeläget att effektivisera katalogiseringsarbetet på alla sätt.

Uppdraget för den arbetsgrupp som ska tillsättas låter mycket likt det uppdrag som arbetsgruppen "Framtiden när det gäller katalogen..." inom Forum för bibliotekschefer har formulerat. Det skulle kunna vara en och samma arbetsgrupp! Onödigt att tillsätta ytterligare en grupp som jobbar med samma uppdrag!

Delstudie 2. Rationell kommunikations- och beslutsprocess för nationell katalogisering. Mandat för Expertgruppen måste klargöras. Förslaget till redesign som avslutar delstudie 2 är viktigt för gruppen att ta itu med: Vad Libris samkatalog ska innehålla, vad namnet Libris står för och vad processen "Att katalogisera i Libris samkatalog" innebär. Efter det blir det viktigt att ta fram en ny och förbättrad avtalstext mellan biblioteken och Libris

Delstudie 3. Övergång till Dewey Decimal Classification. Synpunkter inhämtas från biblioteken innan RB kan fattas ett beslut, synpunkter måste också inhämtas från folkbibliotekssidan. Frågan bereds inom Nationell samverkan.

Vi vill gärna få synpunkter från Libris-biblioteken på ovanstående
Vi tar också emot förslag på kandidater till Expertgruppen för Libris samkatalog

Synpunkter och förslag lämnas till Gunilla Herdenberg, gunilla.herdenberg@kb.se eller Pia Leth, pia. leth@kb.se senast måndagen den 16 april 2007.

Synpunkter lämnade av Lena Moberg och Gunilla Thunarf Sundkvist vid Högskolan i Gävle

Stockholms universitetsbibliotek

Kungliga biblioteket

E-post till Pia Leth

Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek – Remissvar

Stockholms universitetsbibliotek lämnar nedanstående kommentarer till remissen angående *Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek*. Undertecknad har ingått i styrgruppen för katalogutredningen. I utredningsgruppen ingick också Bodil Gustavsson vid SUB.

Vi tillstyrker samtliga sex förslag med följande kommentarer:

1. Angående koordinator för Libris samkatalog. Vi menar att det är viktigt att det i utlysningen framgår tydligt att det processororienterade synsättet är väsentligt för arbetet och att processen utgår från de samlade Librisbibliotekens perspektiv.
2. Angående handläggare för Libris samkatalog. Utredningen är inte tydlig på hur stor omfattningen av denna tjänst är, huruvida personen ska arbeta på KB eller på sin nuvarande arbetsplats. Med placering på KB uppnås smidighet i det löpande arbetet men risken finns att "utifrånperspektivet" (dvs från övriga Librisbibliotek) så småningom går förlorat.
3. Angående expertgrupp för Libris samkatalog. Det behöver förtydligas i uppdraget hur beslut som denna grupp tar ska förankras och kommuniceras. Den uppföljning som beskrivs under rubriken **Delstudie 2** är därför mycket viktig.

2007-04-18

Catarina Ericson-Roos

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
Överbibliotekarien

2007-04-12

Gunilla Herdenberg
Kungliga biblioteket

Synpunkter från Göteborgs universitetsbibliotek på Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek

Göteborgs universitetsbibliotek är i stort positivt till utredningens förslag och vill särskilt betona följande:

1. Vi stöder tillsättandet av en processägare med benämningen Koordinator för Libris samkatalog och placerad vid KB. Kommer denna tjänst att utlysa och är den då en heltidstjänst?
2. Vi stöder tillsättandet av en handläggare från ett registrerande Libris-bibliotek, men önskar en mer uttömmande beskrivning av dennes/dennas uppdrag förutom att vara sekreterare i Expertgruppen (3) och ”*är en person från ett registrerande Libris-bibliotek*”. Är tanken att personen placeras vid KB, finansieras av KB och hur stor omfattning av en tjänst beräknas det vara?
- 3-4. Vi stöder tillsättandet av en expertgrupp för Libris samkatalog och utgår från att den enbart behandlar katalogrelaterade frågor. Vi betonar vikten av en god sammansättning av expertis/beslutsfattare. Dessutom är det av vikt att de stora universitetsbiblioteken, som är de som registrerar stora delar av basen, är väl representerade. Expertgruppens beslutsmandat måste klargöras och dess förhållande till riksbibliotekarien och till den Nationella referensgruppen
5. Vi stöder förslaget om en samlad informationssida för katalogfrågor där alla beslut, regeländringar etc. redovisas.
6. Vi stöder förslaget om Libris-avdelningen som systemansvarig.

Vi vill dessutom framhålla vikten av att Expertgruppen snarast börjar arbeta med Katalogutredningens delstudier. En ny avtalstext för arbetet i Libris samkatalog, bl.a. med fastställande av katalogiseringsnivåer är ytterst behövlig (delstudie 2).

Vad gäller effektivisering (delstudie 1) och eventuell övergång till DDC (delstudie 3) efterlyser vi också en studie över regelverk och tillämpning av Svenska ämnesord, vilket man var överens om vid styrgruppens avslutande möte 2007-01-16: ”*ytterligare rationalisering av såväl klassifikation som ämnesordsarbete kan ske, eventuellt genom att anpassa Svenska ämnesord till FAST-metoden, som bygger på postkoordinering av LCHS: s ämnesord. Frågan om hur FAST skulle kunna tillämpas på Svenska ämnesord bör undersökas*”.

Agneta Olsson

Remiss Katalogutredningen avseende svenska forskningsbibliotek.

Biblioteket vid Handelshögskolan i Stockholm stöder helt förslaget till ny organisation och beskrivningen av de viktigaste frågorna som den nya organisationen måste ta itu med.

Med vänlig hälsning
Eva Johansson

Eva Johansson, Förste bibliotekarie/Senior Librarian
Stockholm School of Economics
P.O. Box 6501
SE-113 83 STOCKHOLM
Sweden